

Innspel budsjett 2026 – frå anonym

Eg skriv dette som eit seriøst innspel for å gjere eigedomsskatten meir rettferdig – for heile kommunen og for dei som kjenner det mest på kroppen. Målet er enkelt: rett grunnlag først, sosialt rettferdig fordeling etterpå, og ei ordning som er enkel å forstå og leve med. Ingen skal flås fordi huset ser «rikt» ut på papiret, og ingen skal måtte kjøpe privat takst for å få fakta på plass.

Start med ei kort, tett opprydding. Kommunen bør gjennomføre ein grundig ryddejobb der de leitar systematisk etter avvik, ikkje ventar på klager. Bruk eigne data til å finne bustader som avviker openbert frå nivået i nabolaget og byggeåret, kryss dette mot byggesak og matrikkel, rett faktafeil administrativt, og set i verk målretta retaksering berre der feila er tydelege og systematiske. Når grunnlaget blir rettare, kan de fase inn endringar over to–tre år for å unngå brå hopp for den einskilde.

Gjer fordelinga meir rettvis med bunnfradrag. Eit reelt bunnfradrag skjermer rimelegare bustader og gjer at dei dyraste eigedomane ber ein større del av rekninga utan at nokon blir køyrde i kne. Dette er ein enkel, lovleg og forståeleg måte å nærme seg likskap i praksis – spesielt viktig for familiar med stram økonomi og for einslege pensjonistar som bur i hus som har høg ligningsverdi, men låg likviditet.

Gjer det lett å få retta feil – utan privat takst. Be innbyggjarane sende enkle, gratis dokumentasjonar på fakta (ferdigattest, teikning, salsoppgåve), så rettar kommunen areal og bruk i matrikkel sjølv. Der grunnlaget er openbert urimeleg samanlikna med tilsvarande bustader, bør sakkyndig nemnd kunne fastsetje særskild takst. Poenget er at kommunen tek ansvaret for kvaliteten, ikkje at folk må betale for å bevis at dei betaler for mykje.

Vern dei sårbare med praktiske betalingsløyningar. Tilby standard avdragsordning over fleire terminar, og opne for utsetjing ved særlege grunnar som låg inntekt, helse eller mellombels krise. Vurder ei rimeleg «skattebrems» på kor mykje skatten kan auke frå eitt år til det neste for den enkelte bueining, så store justeringar blir handterbare. Informer proaktivt – særleg til eldre – om desse ordningane, i klart språk.

Bygg tillit med openheit. Kvar tertial kan kommunen publisere ein enkel oversikt (utan å namngi eigedomar) over kor mange grunnlag som er retta, korleis fordelinga har vorte jamnare, kor mange saker som har fått særskild justering, og kor raskt klager blir handsama. Klarspråk i brev og nettsider er avgjerande: «Du treng ikkje privat takst for å rette faktafeil. Store endringar blir fasa inn. Slik søker du avdrag eller utsetjing.»

Dette forslaget prioriterer rettferd før auke. Det ryddar opp der feila faktisk ligg, gjer fordeling meir sosial med bunnfradrag, skjermer einslege pensjonistar og andre med stram økonomi, og skaper ro rundt ordninga ved å fase inn endringar. Samstundes tek kommunen tilbake styringa: mindre konflikt, færre klager, og ei meir stabil inntekt som innbyggjarane kan respektere – nett fordi ho er rettvis.

Hareid treng ei eigedomsskatt som opplevast som rimeleg, ikkje vilkårleg. Med ei kort

opprydding, kloke fordelingsgrep og praktiske vernetiltak for dei sårbare, kan de få det til – likare for alle, og utan å få dei som tilfeldigvis står høgt i ligninga.